

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De efficacia aquae benedictae

Johannes <de Turrecremata>

[Augsburg], um 1476

De effectu et utilitate aque. Capitulum v

[urn:nbn:de:bsz:31-333198](#)

vi. iii. c. **A**quam sale conspersaz. diuinis sic pp̄lis benedicamus ut ea cuncti aspersi sanctificantur et purificantur: quod hoc et omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. **I**Dec ille. **E**cce op̄ benedictionis et sanctificationis huius aque ministerium ipso de-
creto semel sacerdotibus demandatur

Biblio. Et. Op̄. In quo cap̄t. om̄e malitiam p̄fuit p̄x. fe. De Sup̄stitionib⁹ dñe.

De effectu et utilitate aque. **C**apitulum v.

Institutione materie / forme ac ministri huius sacramenti con-
uenienter ostensa: circa effectum et eius utilitatem iam aliquid vi-
dendum est. **E**st siquidem aqua benedicta diuinorum consecra-
ta sermonum aptitudine / et amplitudine diuine virtutis: mul-
tum utilis et fructuosa. **Q**um primo: quia si nullius esset virtus
ut quidam heretici diuine largitatis beneficijs immigrati damna-
biliter doceantur: frustra in ecclesia fieret: vanaque esset huius be-
nedictio. **Q**um secundo: quia pp̄li omniversalis ecclesie toto quasi or-
be: huiusmodi quasi aque utrum cum devotione obseruans: verba
ista tam in eius benedictōe quam in eius aspergione p̄ferret que esse
autem multiplicem denotant fieri p̄ea: quod asserere de sancta ec-
clesia p̄phanum ē: que in utib⁹ suis a spiritu sancto creditur guber-
nari. **Q**um tertio: nam aque benedicte efficaciam multa testant
miracula varijs exemploz sparsa vulneribus: que mendosa pro-
fitari sacrilegium esset / et blasphemiam diuine virtutis videretur
senare. **E**st igitur notandum quod multiplex est utilitas huius virtutis
aque benedicte: put colligitur ex verbis formalibus benedictōis
huius aque sup̄positis: alijsq; in sacramentalibus positis. Atq;
ex decreto alexandri p̄mi de cose. di. iii. c. **A**quam sale consper-
sam populis benedicim⁹: ut ea cuncti aspersi sanctificantur et puri-
fificantur: quod et omnibus sacerdotibus faciendū esse mandam⁹.
Nam si cimis vituli aspersus populū sanctificabat atq; mūdabat
Et si sale aspersa per heliseum scutitas aque sanata est: quanto
magis precibus sacratissimam sanitatem auertit / et cetera bona multiplicat
et infidias dyaboli auertit: et a fantastis versucijs homies defen-
dit. **I**Dec ille. **E**x quibus decem effectus aque benedicte colligi-
possunt. **P**rimus est p̄fugatio huius p̄pulsio spiritus immudi/ vir-
tus enim diuina que in exorcismis est ad p̄pellendum efficax in-
uestigatōz demonū hostis nostri et arcendā. **D**e qua aug⁹ libro de-

p̄fugio p̄pulsio spiritus immudi

symbolo lib: o pmo. & recitat de cose. di. iij. c. sicut nostis. **I**nde exorcisantur ut pellat ab eis dyaboli potestas immixta: in ac exorcisata manere creditur ad eundem effectum efficaciam habes. **O**nde in sacramentali exorciso te creatura aque & ceta. sequitur ut fias aqua exorcisata ad effugandū omnē potestatē immixta hac ratione fideles aqua benedicta aspergunt p̄ tua habitacula pie crientes. q̄ ubiunc̄ fuerit aspersa p̄ invocationem sancti nominis hiesu xp̄i: omnis inuestatio inmundi spiritus ab eis p̄pellatur. **O**nde hugo de sancto victore supra dicit. **I**nde igit̄ aqua sanctificata fideles aspergunt et habitacula fidelium illustrant ab illusione & inuestatione malignoz̄ spirituum: in quo effectu figurari potest in sanguine agni pascalis: qui in postib⁹ habitaculoz̄ ad repellendum exterrinatorem dei mandato ponebat. **E**xodi. xij. **O**nde magister wilhelmus durandi in rationali diuinoz̄ officioz̄ ita dicit. **S**acerdos aqua benedicta altare ecclesiam et populu aspergit: ut omis inmūtoz̄ spurciciam de habitaculo q̄ de cordibus fidelium p̄pellat. **O**rtus aque benedicta mēst & etiā q̄a nouus xpia noruz populus baptismatis sacramēto renatus ita mīstero aq̄ iota renatoruz corpora mūnt: sicut sanguis agni presto populo ad repellendum peccatorem in postibus ponebatur hanc arbitrioz̄ fore causam: cur dyabolus mētibus h̄recoz̄ hui⁹ modi sacramētalis v̄tutis ira specialiter fidem extinguit: videlicet p̄ infidelitas errorem ac xpiane religiosis armatura neglecta: qua ei⁹ impugnationis aggressus rep̄mit & arcetur liberius. **S**ecundus effectus aque benedicte sequente dep̄det ex primo & est mētis purificatio a fantastis̄ p̄turbate illusionibus. **H**olet enim de mō ut dicit beatus Aug⁹ per omnes aditus sensibiles rez̄ diuersarū speciez̄ humanas p̄pulsare mētes & p̄turbare. quo aspersione aq̄ benedicta pfugato: mens ab illis fantasij expurgat & purificat. **D**e quo in p̄fato decreto dicit: & misericordia dyaboli auertit & a fantastis̄ versacijs homines defendit. **E**t in sacramentali exorcisatione salis admiscendi dicitur. ut effidius sal exorcisatus in salutem credentū: ut sis omnibus te sumentib⁹ sanctas anime et corporis: et effugiat atq̄ abscedat ab eo loco quo aspersus fueris omnis fantasia vel nequa vel versicia dyabolice fraudis. omisq̄ spiritu⁹ inmūd⁹ adiurat⁹ hec ibi. **T**erci⁹ effect⁹ dep̄det ex p̄missis: & est reuocatio sue reducio cordis: ad se terrem affectibus sue sollicitudinibus distracti: disperitos. **C**este quidem Veda.

p̄fisi a fonte p̄turbare in illis

Reuocato cordi affectis aspergimus

Id appetesq; q̄q; bndicta remittit remissio p̄mō meriti q̄n̄m̄ se eximū mōni volūt p̄p̄ fī
remissio p̄fīxū remissio nō tamq; p̄mō sacramēti: Sacra cōdīcē p̄fīxū sacra cōdīcē acti-
p̄fīxū remissio n̄ p̄mō meriti h̄c fīt. Dīc aut̄ s̄ t̄ q̄q; bndicta ordīnā dīcto dīcto dīcto dīcto
h̄c dīcto q̄ḡ neq; remissio remissio et om̄e q̄p̄t impēdē p̄fīxū effēctū. Vn̄ n̄b̄ fāct̄ fēt̄
quell̄ fāct̄ q̄fī dīcto q̄ adfāctānta:

super illud Luce secundo. Namicus nōst̄r venit de via & cetera.
Cotiens amicus nōst̄r a nobis recedit quotiens ad appetendū
temporalia foris vagatur: deuotio enim lana hoc habet quod aq; benedicta aspergione demōnis potestate repressa et profugata q̄
terram affectibus humanum animūm reuocat: assistente gratia
mēs ad int̄iora reuocata recollect̄r fīt atq; deuotior. Onde
in sacramentali benedictione salis et aque inter alia dicitur deus
in vīce virtutis auctor suplices te rogamus ac petimus ut hanc
creaturam salis et aque dignant̄ accipias benignus illustres pie-
tatis tue more sanctifices ut ubiunḡ fuit aspersa per invocatio-
nem sancti nominis tui m̄festatio immūdi spiritu abijcat: terrore
que venenosi serpentis procul pellatur & presentia sancti spiri-
tus nobis tuā misericordiam poscentib⁹ ubiq; adesse dignetur.

Quartus effect⁹. Est peccatorum remissio remissio qui effe-
ctus ex decreto prelibato colligitur obi sic dicitur. Aqua sale cō-
spersa populis benedicamus ut ea cuncti aspersi sanctificant et puri-
ficant nam et si cīmis vituli populi sanctificabat & mundabat mul-
tomagis aqua conspersa diuīns q̄p̄ precebus sacra / populū san-
ctificat & mundat. Item ad idē est Ciprianus papa dices, homi-
nes ideo aqua benedicta: asperguntur quia valet ad sanctificatio-
nem in quibus omnībus auctoritatib⁹ mūdatio ista tenenda est
a remalib⁹ sc̄lum q̄muit glo. prelibati decreti Ratōne vero hui p̄mō dīcto
us virtutis sue utilitatis cum aspergimur aqua benedicta a festo

penthe costes usq; ad pascale festū cantam⁹. Asperges me domī
ne ysopo & mundabor: lauabis me & super mūe de albabor quod
asq; mūlū et mūsumptum est. De psal. 1. et in eiusdem beneficij memoriam pasca
būm obvītū in li tempore ad hui⁹ aque benedictionē decantat ecclesia. Vidi aq;
egrediētem de templo a latere dextro. Et sumptum ē de ezech.
xlvij. ubi dīct̄ ecce aque redūdantes a latere dextro. Que auto-
ritas et si directe & principaliter aquam baptismalem videat res-
spicere tamen ecclesia eas ad aquam benedictam refert que quo
ad mutationem remalium lauacci salutaris instar obtinere videt
In cuius qđem cōsideratione huius aque figura fuit aqua illa q̄
in vīte testamento antere vituli rufi admixta pepulis expiatio-
nis et puuificationis gratia videbatur aspergi cum ut dicitur nu-
meu. xviiiij. Quint⁹ effect⁹ ē preparatio siue dispositio ad pu-
vitatem orationis. Cum enim ex superioribus sumat effectum
ut appellat & profugat demones eorumq; potestatē repellendo q̄

vremissio n̄ dīcto. p̄fīxū mōri
Quartus effect⁹. Esperges me domī
ne ysopo & mundabor: lauabis me & super mūe de albabor quod
asq; mūlū et mūsumptum est. De psal. 1. et in eiusdem beneficij memoriam pasca
būm obvītū in li tempore ad hui⁹ aque benedictionē decantat ecclesia. Vidi aq;
egrediētem de templo a latere dextro. Et sumptum ē de ezech.
xlvij. ubi dīct̄ ecce aque redūdantes a latere dextro. Que auto-
ritas et si directe & principaliter aquam baptismalem videat res-
spicere tamen ecclesia eas ad aquam benedictam refert que quo
ad mutationem remalium lauacci salutaris instar obtinere videt
In cuius qđem cōsideratione huius aque figura fuit aqua illa q̄
in vīte testamento antere vituli rufi admixta pepulis expiatio-
nis et puuificationis gratia videbatur aspergi cum ut dicitur nu-
meu. xviiiij. Quint⁹ effect⁹ ē preparatio siue dispositio ad pu-
vitatem orationis. Cum enim ex superioribus sumat effectum
ut appellat & profugat demones eorumq; potestatē repellendo q̄

Quint⁹ effect⁹. Esperges me domī
ne ysopo & mundabor: lauabis me & super mūe de albabor quod
asq; mūlū et mūsumptum est. De psal. 1. et in eiusdem beneficij memoriam pasca
būm obvītū in li tempore ad hui⁹ aque benedictionē decantat ecclesia. Vidi aq;
egrediētem de templo a latere dextro. Et sumptum ē de ezech.
xlvij. ubi dīct̄ ecce aque redūdantes a latere dextro. Que auto-
ritas et si directe & principaliter aquam baptismalem videat res-
spicere tamen ecclesia eas ad aquam benedictam refert que quo
ad mutationem remalium lauacci salutaris instar obtinere videt
In cuius qđem cōsideratione huius aque figura fuit aqua illa q̄
in vīte testamento antere vituli rufi admixta pepulis expiatio-
nis et puuificationis gratia videbatur aspergi cum ut dicitur nu-
meu. xviiiij. Quint⁹ effect⁹ ē preparatio siue dispositio ad pu-
vitatem orationis. Cum enim ex superioribus sumat effectum
ut appellat & profugat demones eorumq; potestatē repellendo q̄

teste **V**isaac abbate in coll. s. p. orantibus nobis maxime inserviat:
patet clauissime plurimum conferre utilitatis huius aque aspersio
orantibus. Ceterum hoc idem colligitur ex alijs eiusdem aque aq[ue] afi-
natis effectus sicut. iij. iij. et quarto: quam vero cōmoda sunt
orationi purificatio mentis a fantastis illusioribus et cordis ab
exterioribus ad interiora reuocatio et ipsa peccatorum venialium
remissio facile quisq[ue] nouit. Quā obrem communiter christiane
religionis habet deuotio ante oratorium in ingressu ecclesie asp-
soriū aq[ue] benedicē ut diuina sibi collata virtute pulsatis fanta-
sticarum umbrabilibus figmentis anim⁹ ab omni discursu & lubri-
ca vagatione quietus abilior fiat ad volatus celestes. In cui⁹ fi-
gura in veteri testamento immundus tēplū nō ingrediat m̄si aq[ue]
expiatōis aspus. **D**umeu. xviiiij. vnde **D**ug. de sancto vic. vbi
supra. Nos itaq[ue] per singulos dies dñicos diuertētes aq[ue] & sal s̄p
mīscendo benedicimus ut hac aspersio ne fideles et habitacula fide-
lium contra spiritales neq[ue]as muniamus. **E**xēt⁹ effectus ē
utilitas ad peragendū deuoti⁹ in ecclesia misteria diuina & post ad
suscipiendum ea sacramenta: huius enim utilitas ex predictis col-
ligitur de qua dicit sanct⁹ **C**ho. i. iiiij. di. ii. Nq[ue] benedicta val⁹ cō-
tra omne qđ sacramentorū effectū potest impeditere. Idec ille hac
ratione arbitror asperionem aque bene dicē nedum hominū sed
etiam altuarum in ecclesia esse prædicatam. Nam altari necesse est
quid ibi consecrandum est ut in te omnium malignorum spirituum
arceatur presentia. **S**eptimus effectus est sterilitatis ablatio
sive remotio in humana rebus et ita promotio fecunditatis sive
prol[ific] habende. Sicut recolente memore magister vincentius in
ser monib[us] exemplificabat sive aliarum rerū de quo effectu in p[ro]p[ter] nominato **A**lexandri primi decreto ita dicitur. Et si sale aspso
per helizem sterilitas aque sanata ē: quantomagis preib[us] sa-
cra sterilitatem aufect humanarum rerum hec ille. **O**ctauus ef-
fectus est virt⁹ obertatis ad rerum temporalium veluti frugū &
similiū multiplicationē iste cōpendet ex precedenti sicut effectus ex
causa quia fecunditatem obertas sequitur: de quo effectu in preli-
bato decreto dicitur. **C**oinqnatos sanctificat et purgat et cetera
bona multiplicat hec ille. **M**onus effectus est salutare munimē
contra egititudines. Valere enī creditur ad salutē anime & cor-
poris fidelium. vnde sacramentali tali precum diuina forma pie-
tatis Maiestatē in huius aque benedictione sancta ecclesia exorat.

dicens. **I**mmensam clementiam tuam om̄ipotens deus humiliter
imploramus: ut hanc creaturam salis quam in v̄sum humani ge-
neus tubuisti: benedicere & sanctificare tua pietate dignus. Ut
sit omnib⁹ sumētibus salus mētis & corporis. & quicqđ ex eo ta-
ctum vel resp̄sum fuerit careat om̄i immūndicia: om̄iqđ impugna-
tione spiritualis neqđe. **I**Dec ibi. **D**eāmus effec⁹ est pfugatō
pestilentie siue aure corrūpentis: ita ecclesiā sanctā in sacramentā
hui⁹ aque benedictō om̄ipotentē dēū ita legimus exortare. **D**eū
qđ ad salutem humani generis maxia queqđ sacramēta in aquaz
substātia cōdidiisti adesto xp̄ia⁹ iuocatōibus nostris & elemēto
huic multimodis purificatiōbus p̄patato virtutem tue bennedi-
ctionis infunde. Ut creatura tua mīsterijs tuis seruens ad abijē-
dos demones/ morbosqđ pellēdos diuine gratie sumat effectum ut
quicqđ in domib⁹ vel in locis fidelium hec v̄nda res̄serit: om̄i ca-
reat immundicia libere & a noxa: non illic reſteat spirit⁹ pestilens
nec aura corrūpēs. discedant om̄es infidie latentis mimici. **E**t
si quid est qđ aut incolomitati habitantū muidet/ aut quieti asp-
sione hui⁹ aque effugiet ut salubritas p̄ iuocatōm tui nominis
expedita ab omnib⁹ sit impugnatō mīb⁹ defensa. **I**Dec ibi. **N**on ē
aut credendū has v̄niuersalis ecclesie spōse karissime hiesu xp̄i p̄
ces xp̄i nomie cōsecreatas vanas esse: aut apud ei⁹dēz ecclie spō-
sum ihm xp̄m exauditōis grā carere qđ ad petendū ipam ecclesiā
inuitat dices. **P**etite & accipitis Johis. xvi. certificat eā ad au-
diendū cū ait. **Q**dcunqđ petieritis m̄ nomine meo hoc faciā. **P**re-
terea ē diligēter cōsiderandū qđ nō obstat si aliquā m̄ asp̄sione aqđ
bñdiēte hui⁹ modi effec⁹ v̄niuersalit̄ non cōsequimur: hoc enim
non est ex defectu aque bñdiēte: quia q̄ntum est in se instituta est
ad hui⁹ modi effectus op̄andū: sed puenit aliūde utputa ex p̄te-
sus sapientis vel aliqua causa diuine sapientie cognita

Capitulū vi. h̄ns gen⁹ causalitatis quo
aqua benedicta p̄oidos op̄at effectus
Sicut qđem esse dubitatō apud nōnullos de modo quo
aqđ bñdiēta efficere dicat plibatoe effectus. an videlicet
ex op̄e op̄ato vel ex op̄e opante. **N**o quā dubitatōez
duplex mod⁹ dicēdi dat ab auctōrib⁹. **Q**uē p̄ tr⁹ de palude i iiiij
di. vi. circa materiam exorcismoz p̄sequit̄ p̄m⁹ dices: qđ aqua
bñdiēta op̄at supradicta non ex op̄e op̄ato s̄ ex op̄e opante.